

Strategi for ID-porten

2015 - 2020

Difi rapport 2014:6
ISSN 1890-6583

Forord

Det er tverrpolitisk enighet om at forvaltningens kommunikasjon med innbyggere og næringsliv på sikt skal være nettbasert. Nasjonale felleskomponenter er byggeklosser som alle offentlige virksomheter skal dra nytte av når de utvikler sine digitale tjenester. De overordnede mål er «enklere møte med døgnåpen offentlig sektor, høyere kvalitet i tjenestene, økt verdiskaping og bedre beslutninger» (Regjeringen, 2013).

Difi har ansvar for felles infrastruktur for e-ID (ID-porten), og skal sikre gode systemer for identitetsforvaltning og tilgangsstyring til offentlige digitale tjenester. Som forvalter er Difi ansvarlig for en klar strategi for ID-porten. Strategien skal sikre at ID-porten utvikles i takt med offentlig sektors behov for nye tjenester, innenfor de rammer som er besluttet av politiske myndigheter. Målet er å gi forutsigbarhet for ID-portens kunder og samarbeidspartnere, samt sikre en profesjonell forvaltning av tjenestene.

Vi takker ID-portens kunder som velvillig har bidratt med sin tid og gitt oss innsyn i sine tjenester og behov. Vi takker Styringsrådet for Difis felleskomponenter for nyttige innspill og gode råd under arbeidet.

Arbeidet er utført av Tor Alvik, Øyvind Grinde og Jon Berge Holden fra Difi, og Carl Jacob Rustad, Jon Ølnes og Svein Løseth fra selskapet UniBridge AS. Bjørn Holstad, leder for seksjon for arkitektur, har vært prosjekteier, og Øyvind Grinde har vært prosjektleder.

Arbeidet er gjennomført i perioden november 2013 til september 2014.

Oslo 18. september 2014,

Ingelin Killengreen

Direktør

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevne signaturer.

Innhold

1	Sammendrag	1
2	Innledning	3
2.1	Formål	4
2.2	Avgrensning	4
2.3	ID-portens kunder	5
2.4	ID-portens sluttbrukere	6
3	Overordnede mål	7
4	Visjon	8
5	Strategi	9
5.1	Strategi for e-ID-tjenester.....	9
5.1.1	Autentisering	9
5.1.2	Signering og validering	11
5.1.3	Kryptering	12
5.1.4	Tidsstempling	13
5.2	Strategi for brukerretting	14
5.2.1	e-ID.....	14
5.2.2	Mobile løsninger	15
5.3	Strategi for profesjonalisering	16
	Appendiks A: Videre forvaltning av strategien	18
	Appendiks B: Begreper	19

1 Sammendrag

Ved Stortingets behandling av stortingsmeldingen «Digital agenda for Norge»¹ var det tverrpolitisk enighet om at forvaltningens kommunikasjon med innbyggere og næringsliv skal være digital. Betydningen av «*gode systemer for identitetsforvaltning og tilgangsstyring*» fremheves i meldingen.

Dette legger føringer for ID-porten som nasjonal felleskomponent, med ansvar for å sikre en felles infrastruktur for bruk av e-ID i offentlig sektor. På den bakgrunn er ID-portens målsetting å tilby fellestjenester for bruk av e-ID som:

- Bidrar til at digital kommunikasjon er hovedregelen for sluttbrukernes kontakt med forvaltningen.
- Bidrar til at forvaltningen kan tilby helhetlige og brukervennlige digitale tjenester.
- Sikrer at innlogging til offentlige netjtjenester er enkel og sikker.
- Ser utvikling av nye løsninger og tjenester i sammenheng med forvaltningens arbeidsprosesser og organisering.
- Ivaretar hensyn til personvern og informasjonssikkerhet.

ID-portens visjon reflekterer denne målsettingen og gir retningen for ID-portens videre utvikling:

ID-porten sikrer digital forvaltning

ID-porten vil sikre digital forvaltning ved å levere robuste og hensiktsmessige e-ID-tjenester med god brukskvalitet for autentisering, kryptering, tidsstempling, signering og validering. På denne bakgrunn er **e-ID-tjenester**, **brukerretting** og **profesjonalisering** valgt som strategiske satsningsområder for perioden 2015 – 2020.

På satsningsområde e-ID-tjenester peker strategien på videreutvikling av eksisterende tjeneste for autentisering til å omfatte blant annet utenlandske brukere, i tillegg satses det på etablering av flere nye tjenester som signering, validering og tidsstempling. Følgende strategiske hovedmål er satt for utviklingen av e-ID-tjenester:

- Offentlige tjenesters felles behov for autentisering av personer er dekket.
- Offentlige tjenesters felles behov for signerings- og valideringstjenester er dekket.
- Bidra til sikring av sluttbrukeres kommunikasjon med offentlige tjenester.
- Offentlige tjenesters felles behov for tidsstempling er dekket.

¹ Meld.St.23 (2012 – 2013) «Digital agenda for Norge»

Strategi for brukerreting er å tilpasse tjenestene til sluttbrukernes behov. Det er særlig to forhold som peker seg ut, hvilke e-ID-er og hvilke plattformer sluttbrukerne skal kunne benytte for kommunikasjon med offentlig forvaltning. Følgende strategiske hovedmål er satt for brukerreting av tjenestene:

- ID-porten er tilgjengelig for de fleste sluttbrukerne og har høy brukskvalitet
- ID-portens tjenester er tilgjengelig på sluttbrukernes plattformer

Profesjonalisering av ID-portens organisasjon skal sikre klare og veldefinerte prosesser som bidrar til tjenester med høy kvalitet og en mer effektiv forvaltning av tjenestene. En utvidelse av dagens tjenestespekter, slik det foreslås i denne strategien, vil forsterke behovet for videreutvikling av dagens prosesser. Det strategiske hovedmål er:

- Helhetlig forvaltning av ID-porten som sikrer stabil og robust daglig drift, behovsdrivet videreutvikling og langsiktig planlegging basert på vedtatte strategier.

2 Innledning

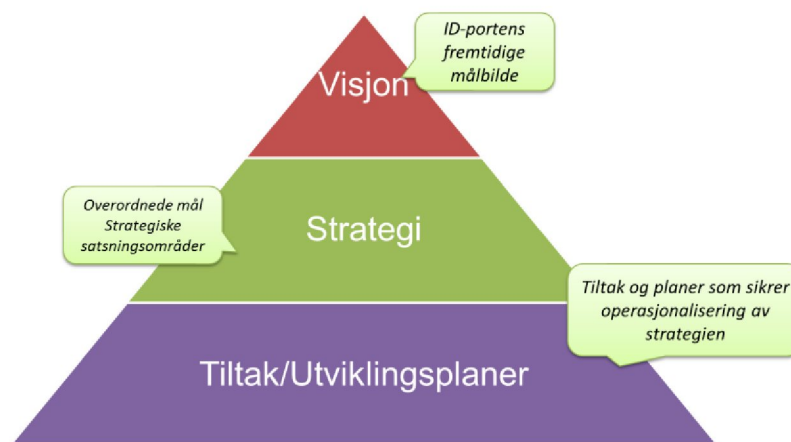
Dette dokumentet beskriver ID-portens visjon for de neste 5 til 10 år samt hvilken strategi som vil ligge til grunn for å nå visjonen. Målgruppen for dokumentet er ID-portens kunder og personer med ansvar for tjenesteutvikling.

ID-porten er en felles infrastruktur for e-ID i offentlig sektor, og er i stabil drift med tjeneste for autentisering med MinID, BankID, Buypass og Commfides. ID-porten gir sluttbrukerne én felles innloggingsløsning til offentlige tjenester og ID-portens løsning for engangspålogging legger til rette for gode, sammenhengende digitale tjenester på tvers av virksomheter. Stadig nye tjenester og kunder knytter seg til ID-portens autentiseringstjeneste. I løpet av 2013 benyttet 323 kunder med totalt 415 tjenester ID-porten og det ble gjennomført nærmere 48 millioner autentiseringer av sluttbrukere.

Digitalisering av offentlig sektor har medført endrede forventninger og behov knyttet til identitetshåndtering på nett. For å løse egne behov har offentlige virksomheter utviklet, eller planlagt å utvikle, egne e-ID-tjenester, der det i dag mangler fellestjenester. Som eksempler kan nevnes løsninger for signering av dokumenter og egenregistrering av utenlandske sluttbrukere. *Digital agenda for Norge*² påpeker viktigheten av at nasjonale felleskomponenter benyttes, for å unngå at forvaltningen utvikler flere løsninger med samme funksjonalitet.

Denne strategien beskriver retningen som ID-porten vil utvikles mot i perioden 2015-2020, og hvilke tjenester vil tilbys. Strategien omhandler de behov som ID-portens kunder har meldt inn. Sluttbrukeres behov er representert gjennom disse.

ID-portens visjon beskriver den fremtidige og ønskede tilstanden for ID-porten. Strategien angir satsningsområdene som er valgt ut for at visjonen skal nås, og gir føringer for tiltaks- og utviklingsplaner.

Figur 1: Visjon, strategi og tiltak

² Meld.St.23 (2012 – 2013) «Digital agenda for Norge», kapittel 8.

ID-porten skal, i tråd med krav satt i årlige tildelingsbrev, tilby samfunnsøkonomisk lønnsomme tjenester. Behov for endring i eksisterende tjenester og utvikling av nye tjenester vil primært skyldes at tjenestens nytte vurderes som endret, eller at kostnadsbildet er endret.

Behov for endringer kan oppstå som følge av:

- Nye politiske vurderinger (endret nyttevurdering, nye målsetninger)
- Teknologiutvikling (nye teknologiske muligheter, reduserte kostnader)
- Samfunnsmessige endringer (eks. e-ID-infrastrukturer som kan gjenbrukes, er etablert)

2.1 Formål

Visjon og strategi skal gi forutsigbarhet i utviklingen av ID-porten samt bidra til en koordinert utvikling av tjenestetilbudet hos andre nasjonale felleskomponenter. Målet er, i størst mulig grad, å unngå investeringer i parallelle løsninger ved at ID-portens kunder og forvaltere av andre felleskomponenter:

- Får god informasjon om strategiske valg som tas for ID-porten.
- Kan påvirke utviklingen av tjenestene i ID-porten, samt planlegge sitt arbeid opp mot ID-portens visjon og strategi for å sikre en mer effektiv forvaltning.

Strategien skal gi føringer for utvikling av eksisterende og nye tjenester i ID-porten, og bidra til veldefinerte prosesser for tjenesteutvikling og endringer som sikrer at³:

- ID-porten er et godt verktøy for å nå IT-politiske målsetninger, som effektivisering, brukerorientering og digitalisering.
- ID-porten forvaltes slik at den fungerer i sammen med andre nasjonale felleskomponenter for å sikre sammenhengende offentlige digitale tjenester.

2.2 Avgrensning

Visjon og strategi for ID-porten er fokusert på ID-portens rolle som tilrettelegger og leverandør av tjenester for bruk av e-ID til sine kunder og ikke en strategi for den enkelte e-ID som i dag benyttes gjennom ID-porten. Strategi for MinID eller eventuell etablering av nye e-ID-er til bruk i ID-porten er ikke en del av dette dokumentet.

Visjon og strategi er innenfor de begrensninger som følger av gjeldende regelverk for anskaffelser. Vesentlige endringer, som for eksempel å etablere en

³ KMD; Dok.ref. 14/1053 Statsbudsjettet 2014 – Tildelingsbrev til Direktoratet for forvaltning og IKT datert 15.01.2014

tjeneste for signering mellom innbyggerne eller bruk av ID-porten for private aktører, er derfor ikke vurdert.

Under arbeidet med visjon og strategi ble det drøftet om ID-porten skal implementere støtte for ulike roller, som for eksempel regnskapsfører, verge, tjenestemann og lignende. Styringsrådet for Difis felleskomponenter så behov for løsninger på området, men fant det ikke naturlig å realisere disse i ID-porten. Konklusjonen ble:

- ID-porten autentiserer enkeltpersoner og tar ikke ansvar for roller, fullmakter og autorisasjoner.
- ID-porten gir ikke informasjon om ansattforhold.

Dagens rolledeling og organisering av forvaltningen av ID-porten er ikke vurdert i dette arbeidet, det er derfor heller ikke utarbeidet alternative organisasjonsmodeller.

Dagens finansieringsmodell for ID-porten er tilpasset ID-portens nåværende tjenestetilbud. Det vil være behov for å vurdere om finansieringsmodellen må revideres for å understøtte et utvidet tjenestetilbud slik denne strategien legger opp til. Slike vurderinger er imidlertid ikke en del av strategien.

Dette dokumentet omhandler visjon, mål og strategier. Utarbeidelse av konkrete tiltaks- og utviklingsplaner skjer gjennom ordinære prioriteringsprosesser i Difi.

2.3 ID-portens kunder

ID-porten tilrettelegger for elektronisk kommunikasjon mellom innbyggerne og offentlig sektor, gjennom tjenester for bruk av e-ID.

ID-portens kunder⁴ er offentlige virksomheter og private virksomheter som utfører oppgaver på vegne av det offentlige, og som helt eller delvis er offentlig finansiert. Blant kundene finner vi både statlige, fylkeskommunale, kommunale og private virksomheter. Dette medfører at ID-portens eksisterende og potensielle kundegruppe er sammensatt, og har ulike behov og forutsetninger:

- Offentlig sektor omfatter et høyt antall autonome kommunale og statlige enheter.
- Behovet for tillitstjenester i offentlig sektor er varierende.
- Kompetansen om e-ID og anvendelse av løsninger for e-ID er varierende blant virksomhetene.

Offentlige virksomheter er ikke pålagt å bruke ID-portens tjenester, foruten statlige virksomheter som gjennom Digitaliseringsrundskrivet er pålagt å ta i bruk ID-porten for «*digitale tjenester som krever innlogging og autentisering*».

⁴ Kundebegrepet som benyttes her er i samsvar med *Bruksvilkårene for felleskomponenter og Spesielle bruksvilkår for ID-porten*. Kundebegrepet er synonymt med begrepet «Tjenesteeiere».

2.4 ID-portens sluttbrukere

ID-portens kunder leverer tjenester til sluttbrukere.

Sluttbrukerne er fysiske personer som benytter ID-porten på egne vegne (privat bruk), på vegne av arbeidsgiver (jobbsammenheng, eksempelvis tjenestemann o.l.), eller andre hvor det foreligger et fullmaktsforhold (f.eks. verge).

Sluttbrukerne har et kundeforhold med leverandøren av e-ID-en de benytter, per dags dato er dette MinID (Difi), BankID, Buypass og Commfides. Difis avtale med e-ID-leverandøren sikrer at sluttbrukerne kan benytte sine e-ID for å autentisere seg mot digitale tjenester levert av ID-portens kunder.

3 Overordnede mål

Stortinget gav ved behandlingen av stortingsmelding 23 (2012-2013) *Digital agenda for Norge* sin tilslutning til målsetningen om digitalt førstevalg⁵. Dette innebærer at forvaltningens kommunikasjon med innbyggere og næringsliv skal være nettbasert,⁶ og en felles løsning for e-ID er en forutsetning for enkle og sikre digitale tjenester⁷.

Stortingsmeldingen påpeker viktigheten av «*gode systemer for identitetsforvaltning og tilgangsstyring*»⁸.

Med bakgrunn i de ambisjoner som fremkommer i meldingen er det et mål at ID-porten bidrar til oppfyllelse av ambisjonene ved å tilby felles tjenester for bruk av e-ID som:

- Bidrar til at digital kommunikasjon er hovedregelen for sluttbrukernes kontakt med forvaltningen.
- Bidrar til at forvaltningen kan tilby helhetlige og brukervennlige digitale tjenester
- Sikrer at innlogging til offentlige nettjenester er enkel og sikker.
- Ser utvikling av nye løsninger og tjenester i sammenheng med forvaltningens arbeidsprosesser og organisering.
- Ivaretar hensyn til personvern og informasjonssikkerhet.

Forutsetningen for etablering av nye fellestjenester for bruk av e-ID er at det identifiseres tilstrekkelig behov som samlet bidrar til gevinstrealisering.

⁵ Fra innstilling 370 S (2012-2013) kap 6: «Komiteen viser til Digitaliseringsprogrammet «På nett med innbyggerne» som ble lagt fram i 2012. Der legges det opp til at digital kommunikasjon skal være hovedregelen i fremtiden. Komiteen støtter dette.»

⁶ FAD: Rundskriv P-4/2013; «Digitaliseringsrundskrivet» og Meld.St. 23 (2012-2013)

⁷ Digitaliseringsprogrammet fra Stoltenbergregjeringen

⁸ Meld.St.23 (2012-2013), kap. 10.3 Informasjonssikkerhet og personvern i offentlige digitale løsninger

4 Visjon

Med bakgrunn i ID-portens forretningsmål er ID-portens visjon:

ID-porten sikrer digital forvaltning

Digital forvaltning sikres gjennom e-ID-tjenester som er robuste, har god brukskvalitet og er hensiktsmessige

- Autentisering
- Signering
- Kryptering
- Tidsstempling
- Validering av elektroniske signaturer og sertifikater

Med **robuste** menes at ID-portens tjenester har en sikkerhet, kvalitet og tilgjengelighet som er tilstrekkelig for både kunder og sluttbrukere, samt tilfredsstillende krav satt i lover og forskrifter.

Med **god brukskvalitet** menes at ID-portens tjenester er effektive og lettforståelige for sluttbrukerne og er tilgjengelige på de plattformer som til enhver tid er mest i bruk.

Med **hensiktsmessige** menes at ID-portens tjenestetilbud er tilpasset kundenes digitale tjenester og virker i sammenheng med andre felleskomponenter.

5 Strategi

For å sikre oppnåelse av ID-portens visjon og overordnede mål er det, med bakgrunn i gjennomførte behovskartlegginger, behov for at ID-porten utvider sitt tjenestetilbud, legger til rette for nye sluttbrukere og sikrer en profesjonell forvaltning.

ID-porten har til nå tilbudt tjenester for autentisering av norske innbyggere mot offentlige tjenester. Gjennomførte behovskartlegginger har avdekket at virksomhetene i offentlig sektor har felles behov for en rekke nye tjenester på e-ID-området, samt utvidelse av ID-portens eksisterende autentiseringstjeneste.

Å kunne tilby et større tjenestespekter for anvendelse av e-ID vil bidra til å gjøre ID-porten til en mer attraktiv løsning for eksisterende og nye kunder. Med dette som bakgrunn er **e-ID-tjenester**, **brukerretting** og **profesjonalisering** valgt som strategiske satsningsområder for perioden 2015 – 2020.

5.1 Strategi for e-ID-tjenester

For at ID-porten skal fremstå som en attraktiv løsning for e-ID-tjenester er det av stor betydning at ID-porten kan dekke kundenes behov for slike tjenester. Behov for tjenester innen autentisering, signering og validering, kryptering og tidsstempling er identifisert gjennom behovskartlegginger blant ID-portens kunder.

Etablering av de enkelte tjenestene og tidspunkt for lansering forutsetter at prosjektene for etablering av de enkelte tjenestene får tilstrekkelig finansiering samt at et tilstrekkelig antall kunder garanterer å ta tjenesten i bruk. Dette er nødvendig for å sikre en tilfredsstillende gevinstrealisering.

5.1.1 Autentisering

ID-portens autentiseringstjeneste videreutvikles slik at den dekker kundenes felles behov. Gjennomførte behovskartlegginger viser at det er spesielt på to områder ID-portens kunder og sluttbrukere har behov for videreutvikling av autentiseringstjenesten:

- Autentisering av utenlandske sluttbrukere.
- Autentisering av personer i jobbsammenheng.

Flere kunder har etablert selvstendige egenregistreringsløsninger for å håndtere utenlandske sluttbrukere. Dette medfører:

- Samfunnsøkonomisk unødvendig høye kostnader i forhold til bruk av en felles løsning.
- Ingen eller sterkt begrensede muligheter for samhandling mellom offentlige tjenester for disse sluttbrukerne.

- Ingen mulighet for sporing av sluttbrukere mellom tjenester da den enkelte egenregistreringsløsning benytter egne identifikatorer for disse sluttbrukerne.
- Ingen engangspålogging mellom ulike tjenester/sektorer for sluttbrukerne.

Utenlandske sluttbrukere må i dag forholde seg til ulike innloggingsløsninger avhengig av om de skal bruke tjenester fra for eksempel NAV, UDI eller Samordna Opptak.

Den vedtatte EU-forordningen (eIDAS) om et felles rammeverk for elektronisk identifikasjon, elektronisk signatur og andre relaterte tillitstjenester omfatter EØS-området og vil under visse forutsetninger *pålegge* medlemslandene å akseptere autentisering av innbyggere i EØS-land med bruk av e-ID utstedt i innbyggernes hjemland. EU-prosjektet STORK utviklet en teknisk plattform som gjør det mulig å logge seg inn på offentlige tjenester i andre EU-land ved hjelp av sitt hjemlands e-ID. Plattformen som ble utviklet av prosjektet videreføres og er i operativ bruk blant annet av EU-kommisjonen.

Ved å knytte ID-porten til STORK vil sluttbrukere fra land knyttet til STORK kunne benytte sin eksisterende e-ID for tilgang til norske digitale tjenester på linje med norske sluttbrukere.

Noen av ID-portens kunder tilbyr tjenester til bruk i jobbsammenheng, og disse har behov for god og sikker autentisering. ID-porten kan i dag brukes både privat og i jobbsammenheng, men ID-porten skiller ikke mellom disse kontekstene. Dette oppfattes av enkelte som manglende støtte for bruk av ID-porten i jobbsammenheng, og har begrenset bruken av ID-porten til dette formålet.

Hovedmål:

Offentlige tjenesters felles behov for autentisering av personer er dekket.

Følgende delmål og strategier er identifisert for å nå dette målet:

Delmål	Strategier
Fysiske personer med europeisk e-ID kan autentiseres i ID-porten.	<ul style="list-style-type: none"> • Knytte ID-porten til STORK⁹

⁹ STORK er en EU-finansiert infrastrukturløsning for autentisering på tvers av landegrenser i EØS-området.

Delmål	Strategier
Personer uten norsk eller europeisk e-ID kan autentiseres i ID-porten.	<ul style="list-style-type: none"> • Etablere en felles tjeneste for egenregistrering. • Vurdere bruk av internasjonale e-ID-er, som for eksempel «Facebook-ID», «Google-ID» og andre i kombinasjon med eller erstatning for tjeneste for egenregistrering.
ID-porten benyttes i større grad i jobbsammenheng	<ul style="list-style-type: none"> • Øke tillit til bruk av ID-porten i jobbsammenheng: <ul style="list-style-type: none"> - Etablere et skille for bruk av ID-porten i jobbsammenheng og privat, slik at det er synlig for sluttbrukeren hvilken kontekst (privat eller jobb) han/hun er innlogget i. - Vurdere andre tillitsøkende tiltak, for eksempel enklere tilgang til loggopplysninger.

5.1.2 Signering og validering

I dag har en rekke av ID-portens kunder signalisert behov for en signeringstjeneste. Lånkassen valgte å dekke sitt behov for signering i 2012 gjennom å anskaffe en egen løsning. Lånkassens løsning har vært en suksess og benyttes av nærmere 80 % av deres brukere.

Videre signaliseres behov for signering knyttet til digitalisering av tjenester som i dag delvis er manuelle. Dette gjelder for eksempel Domstoladministrasjonens prosjekt for hel-digital saksmappe. Situasjonen i dag er at sluttbrukere må skrive ut dokumenter som skal signeres for så sende dokumentet som brevpost eller skanne dokumentet og sende som e-post.

Behovet for en signeringstjeneste kan ha flere grunner, blant annet:

- Bruk av signaturer kan være en god måte å oppnå et tilstrekkelig nivå av sporbarhet og beviskraft for elektroniske dokumenter.
- Sikre brukervennlige, praktiske og effektive tjenester ved å fjerne manuelle prosesser.

Mottakere av digitalt signerte dokumenter må kunne validere signaturen for å verifisere dokumentets opprinnelse og beviskraft. Utenfor Norge finnes det mange forskjellige formater og utstedere av digitale signaturer. Støtte for å validere disse er komplekst og krever spesialkompetanse. Det er i tråd med de overordnede mål å etablere dette som en fellestjeneste.

Hovedmål:

Offentlige tjenesters felles behov for signerings- og valideringstjenester er dekket.

Følgende delmål og strategier er identifisert for å nå dette målet:

Delmål	Strategier
Sluttbrukere med norsk e-ID kan signere dokumenter elektronisk når offentlige tjenester benyttes.	<ul style="list-style-type: none"> Etablere signeringsløsning i ID-porten som kundene kan benytte for å la sluttbrukere signere dokumenter.
Signerte dokumenter kan valideres.	<ul style="list-style-type: none"> ID-porten tilbyr en tjeneste eller informasjon om hvordan signerte dokumenter valideres. ID-porten tilbyr validering av dokumenter signert med europeiske e-ID-leverandørers signeringsmekanisme.
Sluttbrukere med europeisk e-ID kan signere dokumenter elektronisk når norske offentlige tjenester benyttes.	<ul style="list-style-type: none"> Etablere signeringsløsning i ID-porten for sluttbrukere med e-ID uten signeringsfunksjonalitet.

5.1.3 Kryptering

Sikring av kommunikasjon mellom sluttbrukere og offentlige tjenester har vært tema en rekke ganger. Regelverket krever tilfredsstillende informasjonssikkerhet, og tiltak for å hindre at uvedkommende får tilgang til taushetsbelagt informasjon. Ende-til-ende kryptering med sluttbrukers e-ID har vært trukket frem som eneste mulige løsning.

Erfaringer gjort av virksomheter som har forsøkt å benytte ende-til-ende kryptering av kommunikasjon mellom virksomhetens ansatte og profesjonelle parter har vist at det ligger store utfordringer knyttet til brukernes evne til å sette opp og administrere slike løsninger.¹⁰

Det antas at en løsning for innbyggere vil møte enda større utfordringer, særlig med tanke på tilgjengelighet. Hvilke plattformer som støttes er begrenset, noe som vil være spesielt utfordrende på mobile enheter. Videre er håndtering av

¹⁰ Statoil presenterte sine erfaringer med dette i et temamøte hos Difi den 18.3.2014.

nøkler en utfordring, og da spesielt ved utgåtte eller tapte nøkler. Dette gjelder de teknologier som i dag er tilgjengelige i markedet.

Hovedmål:

Bidra til sikring av sluttbrukeres kommunikasjon med offentlige tjenester.

Følgende delmål og strategier er identifisert for å nå dette målet:

Delmål	Strategier
Ende-til-ende sikring av kommunikasjon mellom ID-portens kunder og sluttbrukere	<ul style="list-style-type: none"> • Overvåke området med sikte på å avdekke egnede løsninger for ende-til-ende kryptering. • Vurdere alternative løsninger til ende-til-ende kryptering

5.1.4 Tidsstempling

Et tidsstempel brukes som bevis på at en datamengde eksisterte på et gitt tidspunkt, og kan være egnet for å forsegle loggdata eller dokumenter. Tidsstempling fungerer ved at et fingeravtrykk av datamengden sendes til en tidsstemplingstjeneste, og denne returnerer fingeravtrykket og en tidsangivelse i en signert pakke.

Behovskartleggingen som ble gjennomført knyttet til behovet for elektronisk signering av dokumenter fra innbygger til offentlig forvaltning avdekket behov for en tjeneste for tidsstempling. Regelmessig tidsstempling av en signatur vil bidra til å vedlikeholde signaturens styrke over tid.

En tidsstemplingstjeneste vil:

- Høyne beviskraften til elektroniske signaturer, logger og annet.
- Tilfredsstillende NOARK-krav til langtidslagring av signerte dokumenter.
- Tilfredsstillende behov ved elektronisk innlevering av tilbud i offentlige anskaffelser.

Hovedmål:

Offentlige tjenesters felles behov for tidsstempling er dekket.

Følgende delmål og strategier er identifisert for å nå dette målet:

Delmål	Strategier
Tilby ID-portens kunder tjeneste for tidsstempling	<ul style="list-style-type: none"> • Etablere en generisk tidsstemplingstjeneste i ID-porten.

5.2 Strategi for brukerreting

Brukerreting av ID-portens tjenester betyr at tjenestene så langt som mulig tilpasses sluttbrukernes behov. Med bakgrunn i tilbakemeldinger fra ID-portens kunder er det særlig to behov de ønsker at ID-porten skal dekke. Dette gjelder hvilke e-ID-er sluttbrukerne kan benytte for kommunikasjon med offentlig forvaltning og hvilke plattformer sluttbrukerne kan benytte. Disse behovene må imidlertid avstemmes med kost-/nyttevurderinger, herunder at brukergrensesnittet ikke må bli for komplisert ved at for mange e-ID-er støttes.

5.2.1 e-ID

En stor andel norske innbyggere har e-ID på høyeste nivå som er støttet i ID-porten. Imidlertid er det en økende andel som foretrekker e-ID-er som i dag ikke støttes i ID-porten. Kundene har særlig ytret ønske om at sluttbrukerne skal kunne benytte BankID på mobil.

I tillegg er det fremdeles en del norske innbyggere og et stort antall utenlandske innbyggere som ikke kan benytte digitale tjenester, fordi de ikke har, eller kan skaffe seg, tilgang til en e-ID som er støttet i ID-porten.

Mange sluttbrukere har i dag tilgang på e-ID knyttet til aktiv bruk av e-post og sosiale medier. Flere av disse e-ID-ene tilfredsstiller trolig rammeverkets¹¹ krav til autentisering på sikkerhetsnivå 1 og 2. Ofte brukte e-ID-er vil typisk ha høy brukskvalitet ved at de er lette å lære, effektive, lette å huske og behagelige å bruke. Det er naturlig å vurdere bruken av slike e-ID-er i innloggingsløsninger for tjenester med lavere sikkerhetsnivå enn nivå 3 og som alternativ/supplement til egenregistrerte brukere. Vi viser til omtalen i kapittel 5.1.1 om autentisering.

Det eksisterer og planlegges nye e-ID-infrastrukturer¹² i det norske markedet som potensielt kan brukes i ID-porten. Feide-ID er eksempel på en e-ID-infrastruktur med stor utbredelse av e-ID med høy bruksfrekvens. Tilsvarende vil den planlagte infrastrukturen for Nasjonalt ID-kort med e-ID åpne for at nye sluttbrukere vil kunne autentiseres på høyt nivå ved at sluttbrukere fra 13 års

¹¹ FAD april 2008: «Rammeverk for autentisering og uavviselighet i elektronisk kommunikasjon med og i offentlig sektor»

¹² Blant annet utsteder Statoil i dag egen Statoil-ID på kvalifisert nivå til sine ansatte globalt. Helsesektoren arbeider med egen løsning for Helse-ID og Politiet arbeider med tilsvarende planer.

alder får tilgang til e-ID. For noen nye e-ID-er må dagens prinsipper¹³ om brukervennlighet og likebehandling revideres, dersom de skal støttes i ID-porten. For eksempel tilfredsstillende ikke BankID på mobil prinsippene, fordi den ikke har funksjonalitet for kryptering.

Hovedmål:

ID-porten er tilgjengelig for de fleste sluttbrukerne og har høy brukskvalitet

Følgende delmål og strategier er identifisert for å nå dette målet:

Delmål	Strategier
<p>ID-porten har høy brukskvalitet</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Revidere dagens prinsipper om brukervennlighet og likebehandling. • Aktivt benytte tilbakemeldinger fra sluttbrukere. • Vurdere å tilrettelegge ID-porten for bruk for av e-ID foretrukket av sluttbrukere, som for eksempel Bank-ID på mobil, Feide-ID, Helse-ID, Statoil-ID, Politi-ID og lignende.
<p>ID-porten er tilgjengelig for flest mulig sluttbrukere</p>	<ul style="list-style-type: none"> • E-ID-er som åpner offentlige digitale tjenester for nye brukergrupper vurderes for bruk i ID-porten. <ul style="list-style-type: none"> - Nasjonalt ID-kort med e-ID vil kunne gjøre tjenester på høyeste sikkerhetsnivå tilgjengelig for brukere som i dag ikke har slik tilgang. - Internasjonale e-ID-er som Facebook-ID og Google-ID kan gjøre tjenester på lavt sikkerhetsnivå tilgjengelig for brukergrupper som i dag ikke har slik tilgang.

5.2.2 Mobile løsninger

Det forventes at stadig mer av IKT-bruken vil skje på mobile enheter. Det selges i dag 4-5 ganger så mange mobile enheter (smarttelefoner og nettbrett)

¹³ Prinsippene for bruk av e-ID i ID-porten fremgår av «Spesielle bruksvilkår for ID-porten» punkt 3

som tradisjonelle PC-er (2013).¹⁴ Gartner regner med at det i 2015 vil være fire ganger så mange utviklingsprosjekter for mobile løsninger som PC-rettede prosjekter.

Altinn lanserte 13. juni 2014 sin app for Altinn meldingsboks, og begge leverandørene for Sikker digital post har applikasjoner for iOS og Android.

ID-porten har i dag et responsivt design, som gjør at ID-porten kan nås gjennom en nettleser på ulike plattformer med ulike skjermstørrelser. Det er kundenes ansvar å gjøre sine tjenester tilgjengelig på de plattformene sluttbrukerne ønsker. ID-porten må understøtte kundene i denne tilgjengeliggjøringen og spesielt sørge for at ID-porten ikke hindrer en slik utvikling.

Hovedmål:

ID-portens tjenester er tilgjengelig på sluttbrukernes plattformer

Følgende delmål og strategier er identifisert for å nå dette målet:

Delmål	Strategier
ID-portens tjenester kan integreres i apper og lignende teknologier	<ul style="list-style-type: none"> Tilpasse ID-portens tjenester for integrasjon i tjeneste-apper og lignende teknologier i tråd med felles behov
ID-portens tjenester er tilgjengelig på de mest aktuelle sluttbrukerplattformene	<ul style="list-style-type: none"> Løpende vurdering av fremtidige utvidelser av plattform- og teknologistøtte for ID-porten

5.3 Strategi for profesjonalisering

ID-portens autentiseringstjeneste fungerer i dag med god ytelse og høy sikkerhet. Prosesser for drift og vedlikehold er i hovedsak etablert, og gjennomgår kontinuerlig revisjon i henhold til en kvalitetssikringsprosess. Leverandører av e-ID og drift følges også opp i henhold til definerte rutiner og prosesser.

Dagens prosesser for tjenesteutvikling, endringshåndtering og krisehåndtering må videreutvikles. Klare og veldefinerte prosesser på disse områdene vil bidra til at ID-porten kan levere tjenester med fortsatt høy kvalitet, en mer effektiv forvaltning samt sikre at tjenestene dekker kundenes behov. En utvidelse av

¹⁴ KPCB Internet Trends 2014

dagens tjenestespekter slik det foreslås i denne strategien vil forsterke behovet for videreutvikling av dagens prosesser.

Klare og definerte prosesser vil bidra til å sikre kundene påvirkningsmuligheter samt at utviklingen av nye tjenester er koordinert med andre felleskomponenter.

Hovedmål:

Helhetlig forvaltning av ID-porten som sikrer stabil og robust daglig drift, behovsdrivet videreutvikling og langsiktig planlegging basert på vedtatte strategier.

Følgende delmål og strategier er identifisert for å nå dette målet:

Delmål	Strategier
Kontinuerlig forbedring av prosesser som bidrar til sikre, robuste og hensiktsmessige tjenester.	<ul style="list-style-type: none">• Etablere/forbedre prosessene for:<ul style="list-style-type: none">- endringer i produkter og tjenester- etablering av nye fellestjenester
Forvaltningen av ID-porten er koordinert med andre felleskomponenter.	<ul style="list-style-type: none">• Delta aktivt i koordineringen med andre felleskomponenter<ul style="list-style-type: none">- Kommunisere ID-portens tiltaksplaner og tjenestebeskrivelser til forvaltere av andre felleskomponenter

Appendiks A: Videre forvaltning av strategien

Videre forvaltning av strategien skal skje i henhold til beslutningsprosessen for arbeid med visjon og strategi for ID-porten som er fastsatt av Difi. Beslutningsprosessen er styrende for ID-porten og skal brukes som grunnlag for å:

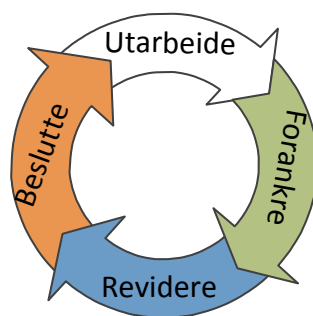
- Utarbeide og beslutte visjon og strategi for ID-porten.
- Revidere visjon og strategi ved fastsatte intervaller eller hendelser.

Beslutningsprosessen for visjon og strategi består av tre definerte prosesser:

1. **Visjonsprosess**
Visjonsprosessen skal gjennomføres hvert 5 – 10 år eller ved vesentlige endringer i ID-portens rammebetingelser.
2. **Strategiprosess**
Prosessen skal gjennomføres hvert 3 – 5 år, ved endrede rammebetingelser eller ved identifisert behov for nye eller endrede tjenester.
3. **Utviklings- og tiltaksplanprosess**
Gjennomføres årlig i henhold til «Overordnet endringsstyringsprosess for ID-porten». Etablere konkrete utviklings- og tiltaksplaner som skal sikre oppfyllelse av de konkrete mål som er definert i ID-portens strategi.

Visjons- og Strategiprosessene gjennomføres som en fire stegs prosess som indikert i Figur 2.

Det vil, avhengig av omfang av revisjon etter første forankring, kunne være behov for å gjenta stegene «forankre» og «revidere» inntil det oppnås tilstrekkelig samstemmighet som kan danne grunnlag for en endelig beslutning.

Figur 2: Prosesstegene

Det er Difis ledelse som har besluttende myndighet både for visjon, strategi samt de ulike tiltak og utviklingsplaner.

Appendiks B: Begreper

Begrep	Beskrivelse
Ansatt	Med ansatt menes her en fysisk person som har en relasjon med en virksomhet. Dette kan inkludere både formelt ansatte og for eksempel vikarer, konsulenter og andre som ikke har et direkte ansettelsesforhold i virksomheten.
Autentisering	Med autentisering menes her handlingen å bekrefte, ved hjelp av et elektronisk identitetsbevis (e-ID), at en person er den han gir seg ut for å være.
Brukerretting	Brukerretting vil si at brukernes behov får betydning for utformingen og innholdet i tjenestene og omfanget av tjenestetilbudet. ¹⁵
Digital forvaltning	Digital forvaltning er den virksomhet som utøves gjennom bruk av informasjonsteknologi av organer for stat, fylker og kommuner og som ikke er lovgivning eller rettspleie. Eksempler på digital forvaltning er selvbetjeningsløsninger og automatisert saksbehandling.
e-ID	Et elektronisk identitetsbevis (e-ID) er et sett med opplysninger om en bruker, som sammen med en autentiseringsmekanisme kan benyttes for å verifisere en påstått identitet. ¹⁶
Engangspålogging	Engangspålogging (single-sign-on) gir deg tilgang til mange tjenester med en enkelt pålogging. Dette er viktig i sammensatte tjenester der flere etater samarbeider for å gi en god brukeropplevelse.

¹⁵ Difi rapport 2010:12 Brukerretting og brukermedvirkning

¹⁶ Riksrevisjonen Dok. 3:12 2007 – 2008. Difi benytter i strategien begrepet «**elektronisk identitetsbevis**» i stedet for «elektronisk identitet», ettersom vi oppfatter dette for å være mer tidsriktig og presist, jf. efvf § 10.

Felleskomponent	"Komponenter i IT-løsninger som kan sambrukes eller gjenbrukes i flere IT-løsninger i offentlig sektor. Enkelt kan man si at felleskomponenter er felles ”byggeklosser” for å kunne utvikle elektroniske tjenester.” ¹⁷
Fysisk person	Et anskuelig menneske som opptrer som rettssubjekt med rettigheter og plikter.
ID-porten	ID-porten er et samlebegrep for offentlig sektors felleskomponenter for identitetsforvaltning og bruk av e-ID. ¹⁸
Juridisk person	Et rettssubjekt som uten å være fysisk person kan ha rettigheter og plikter og foreta rettshandler.
Kryptering	Det å gjøre informasjon uleselig for andre enn mottaker. Når informasjonen gjøres lesbar igjen kalles det dekryptering.
Kunde	Offentlig virksomhet og private virksomheter som utfører oppgaver på vegne av det offentlige, og som helt eller delvis er finansiert av det offentlige. Dette omfatter blant annet alle sentrale og lokale statlige organer, herunder tilsyn, ombud og direktorater, alle fylkeskommuner, kommuner og kommunale etater, samt offentlig eide selskaper som bare leverer tjenester til det offentlige (egenregi). I tillegg omfattes private virksomheter som treffer vedtak etter forvaltningsloven og private virksomheter som yter tjenester etter avtale med <i>og på vegne av</i> det offentlige, men da begrenset til den delen av virksomheten som omfattes av forvaltningsloven eller utføres på vegne av det offentlige. ¹⁹

¹⁷ Difi rapport 2010:17 Nasjonale felleskomponenter i offentlig sektor

¹⁸ Difi rapport 2010:17 Nasjonale felleskomponenter i offentlig sektor

¹⁹ Bruksvilkår for ID-porten

Nasjonal felleskomponent	<p>Nasjonale felleskomponenter er Enhetsregisteret, Folkeregisteret, Matrikkelen, Altinn, og felles infrastruktur for e-ID (ID-porten). De nasjonale felleskomponentene kjennetegnes av følgende egenskaper:²⁰</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. En statlig virksomhet har ansvaret for å forvalte komponenten. 2. Komponentene dekker behov på tvers av mange sektorer og/eller forvaltningsnivå. 3. Komponentene er sentrale i en rekke offentlige virksomheters eksisterende og planlagte elektroniske tjenester. 4. Har stor samfunnsøkonomisk betydning som felles mulighetsrom for elektronisk tjenesteutvikling og gevinstrealisering i virksomhetene.
PKI	<p>En PKI (Public Key Infrastructure) er en teknologi for storskalabruk av elektronisk signatur på Internett.</p> <p>Den eneste standardiserte teknologien som kan oppfylle krav til avansert/kvalifisert elektronisk signatur, er offentlig-nøkkel kryptografi²¹</p>
Sertifikat	<p>Med sertifikat menes her et elektronisk dokument som knytter informasjon til en offentlig nøkkel. Informasjonen vil typisk være utsteder, innehaver, gyldighetsperiode og bruksområde.</p>
Signering	<p>Det å knytte en bestemt informasjonsmengde til en person/sertifikat for å gi mottakeren tillit til at informasjonen kommer fra personen og ikke har blitt endret.</p>
Sikkerhetsnivå	<p>Teknologinøytrale krav til sikkerhet i løsninger for autentisering og uavviselighet, beskrevet ved hjelp av forskjellige sikkerhetsparametere som definert i <i>Rammeverk for autentisering og uavviselighet i elektronisk kommunikasjon med og i offentlig sektor</i>.²²</p>

²⁰ Difi rapport 2010:17 Nasjonale felleskomponenter i offentlig sektor

²¹ Riksrevisjonen Dok. 3:12 2007-2008

²² Rammeverk for autentisering og uavviselighet i elektronisk kommunikasjon med og i offentlig sektor

Sluttbruker	Sluttbruker er den (fysiske) personen som bruker tjenesten, sett fra tjenesteleverandørens ståsted. I dette dokumentet vil det si brukere av ID-portens tjenester.
Tidsstempling	Med tidsstempling menes her en elektronisk prosess for å signere en tidsangivelse som attesterer at nærmere angitte data eksisterte på det angitte tidspunkt. ²³
Utenlandsk bruker	Sluttbrukere som ikke har en entydig norsk identifikator (fødselsnummer, d-nummer, organisasjonsnummer) i Folkeregisteret eller Enhetsregisteret.
Validering	Med validering menes her en elektronisk prosess der en elektronisk signatur verifiseres for gyldighet

²³ SEID-Prosjektet Leveranse oppgave 3 Versjon 1.0 - 2005.

Direktoratet for
forvaltning og IKT (Difi)
Postboks 8115 Dep, 0032 Oslo
Telefon: 22 45 10 00
postmottak@difi.no
www.difi.no